

Latvijas iedzīvotāju attieksme pret korupciju

2000. gada jūlijs

Satura rādītājs

Tehniskā informācija	3
Terminu skaidrojums	4
Korupcijas vērtējums	5
Sfēras, kurās korupcija ir vispēcīgākā	8
Viedoklis par korupcijas izplatību valstī	10
Valdības nostāja korupcijas apkarošanas jautājumā.....	11
Personīgā līdzdalība korupcijas izplatības novēršanā (ierobežošanā) Latvijā.....	14
Aptaujā izmantotā anketa.....	16

SKDS 2000. gada jūlija socioloģiskās aptaujas tehniskā informācija

Aptaujā pēc stratificētās nejaušības izlases principa tika iekļauti 1006 Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem. Stratifikācijas pazīmes: a) reģionālā; b) nacionālā. Izlase aprēķināta, balstoties uz jaunākajiem statistikas datiem par Latvijas Republikas iedzīvotājiem. Dati tika pakļauti svēršanas procedūrai. Aptauja tika veikta no 14.07.2000. līdz 26.07.2000. Izlases punktu skaits 59.

Sasniegtais izlases salīdzinājums ar iedzīvotāju statistiku

Reģions	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas	Iedzīvotāju statistika vecumā no 18-74 g.(%)
KOPĀ	100.0	100.0	100.0
Rīga	34.6	34.4	34.0
Vidzeme	21.7	21.8	22.0
Kurzeme	12.8	10.9	11.0
Zemgale	15.5	16.8	17.0
Latgale	15.4	16.1	16.0
Dzimums			
KOPĀ	100.0	100.0	100.0
Vīrieši	46.6	46.8	46.3
Sievietes	53.4	53.2	53.7
Tautība			
KOPĀ	100.0	100.0	100.0
Latvieši	56.8	55.1	55.1
Citi	43.2	44.9	44.9
Vecums			
KOPĀ	100.0	100.0	100.0
18 - 24 g.v.	11.8	11.8	13.0
25 - 34 g.v.	19.4	19.3	19.9
35 - 44 g.v.	22.6	22.7	20.6
45 - 54 g.v.	19.7	19.6	16.6
55 – 74 g.v.	26.5	26.6	29.9
Statuss			
KOPĀ	100.0	100.0	
Strādājošie	67.0	67.0	
Nestrādājošie	33.0	32.9	
Izglītība			
KOPĀ	100.0	100.0	
Pamata	10.7	10.7	
Vidējā	67.6	67.7	
Augstākā	21.7	21.7	
Pilsonība			
KOPĀ	100.0	100.0	
LR pilsoņi	78.1	77.5	
Nepilsoņi	21.9	22.5	

Terminu skaidrojums

Izlase- Latvijas iedzīvotāju mikromodelis

Reģions

Rīga - Rīgas pilsēta.

Vidzeme - Jūrmalas pilsēta, Rīgas, Limbažu, Valmieras, Cēsu, Gulbenes, Alūksnes, Valkas, Madonas, Ogres rajoni.

Kurzeme - Liepājas, Talsu, Ventspils, Kuldīgas, Saldus rajoni.

Zemgale - Dobeles, Tukuma, Jelgavas, Bauskas, Jēkabpils, Aizkraukles rajoni.

Latgale - Preiļu, Daugavpils, Rēzeknes, Ludzas, Balvu, Krāslavas rajoni.

Apdzīvotās vietas tips

Rīga - Rīgas pilsēta

Cita pilsēta - Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Rēzekne, Jūrmala, rajonu centri, citas pilsētas.

Lauki - ciemi, lauku viensētas.

Izglītība

Pamata - respondents ar pamata vai vidējo nepabeigto izglītību.

Vidējā - respondents ar vidējo vai vidējo speciālo izglītību.

Augstākā - respondents ar augstāko izglītību.

Nodarbinātības sfēra

Valsts sektors - respondenti, kuri strādā valsts iestādēs vai uzņēmumos ar valsts kapitālu.

Privātais sektors - respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar privāto kapitālu.

Nestrādā - respondenti: mājsaimnieces, pensionāri, skolēni, studenti, bezdarbnieki.

Cits - respondenti, kuriem ir gadījuma darbi, strādā apmaksātu darbu sabiedriskās organizācijās, kā arī tie respondenti, kuri nezināja konkrētu nodarbinātības sektoru.

Nodarbošanās

Vadītājs, menedžeris- uzņēmuma, firmas, organizācijas, nodaļas vadītājs

Speciālists - profesionāls speciālists, kas nav vadošos amatos

Kalpotājs - kalpotājs valsts iestādē, ierēdnis

Strādnieks- ierindas darbinieks rūpniecībā, celtniecībā, lauksaimniecībā, tirdzniecībā, apkalpojošajā sfērā, sabiedriskajā ēdināšanā

Zemnieks- persona, kas strādā sev piederošā lauku saimniecībā

Ir savs uzņēmums, individuālais darbs- pats sev darba devējs, arī profesionāls speciālists (advokāts ārsts utml.), uzņēmuma īpašnieks

Pensionārs- persona, kas ir pensijā un nestrādā algotu darbu

Skolnieks, students- persona, kas mācās dienas nodaļā kādā no mācību iestādēm

Mājsaimniece- persona, kas ir mājsaimnieks vai mājsaimniece un pašlaik nestrādā algotu darbu

Bezdarbnieks- persona, kas ir darba spējīgā vecumā un nekur nestrādā

Ienākumu līmenis

ienākumi uz vienu ģimenes locekli, ieskaitot visus ienākumus (algas, stipendijas, pabalstus, pensijas u.t.t.)

Zemi - līdz 42 Ls

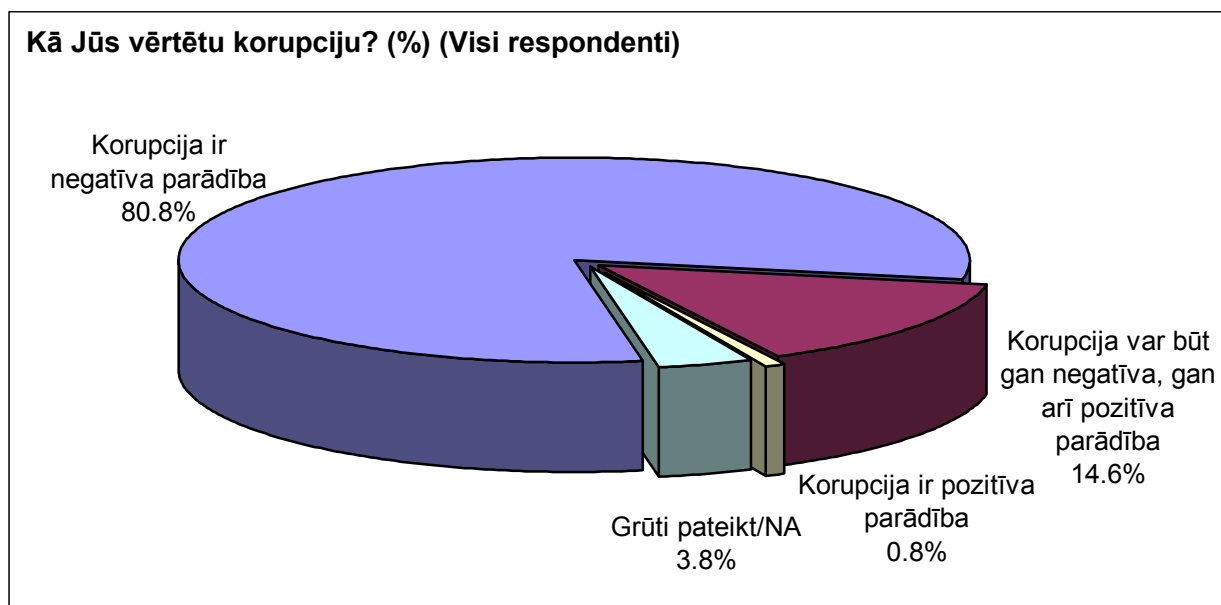
Vidēji - no 43 līdz 84 Ls

Vidēji augsti - no 85 līdz 126 Ls

Augsti - vairāk par 127 Ls

Korupcijas vērtējums

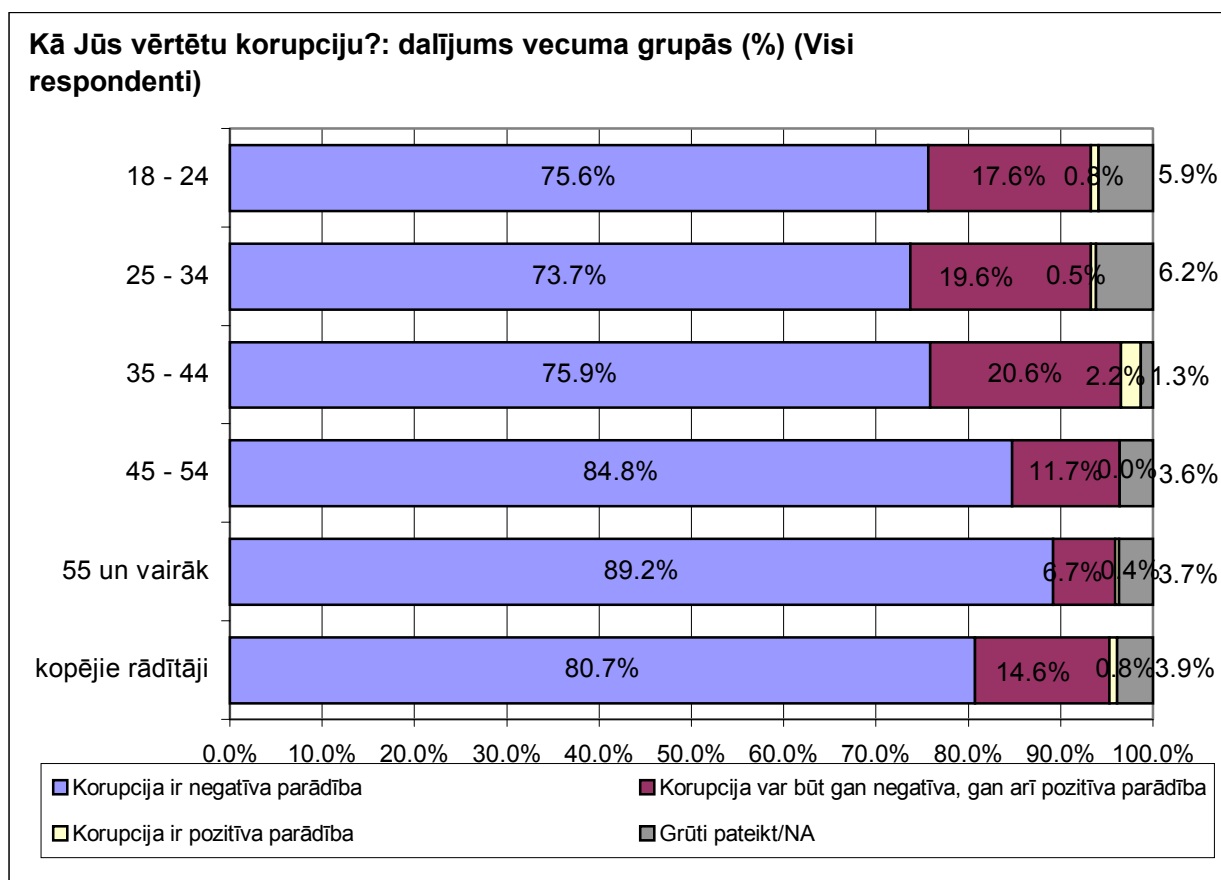
Lai noskaidrotu, kā Latvijas iedzīvotāji vērtē korupciju, viņiem tika uzdots attiecīgs jautājums. Respondenti savas atbildes varēja sniegt atzīmējot vienu no piedāvātajām atbilžu alternatīvām: “korupcija ir negatīva parādība”, “korupcija var būt gan negatīva, gan pozitīva parādība” un “korupcija ir pozitīva parādība”.

Kā liecina aptaujā iegūtie rezultāti, tad praktiski 4/5 jeb 80.7% aptaujāto uzskata, ka korupcija ir negatīva parādība. Salīdzinoši tikai 14.6% respondentu ir atzīmējuši, ka korupcija var būt gan negatīva, gan pozitīva parādība. Ļoti neliels aptaujāto skaits ir minējuši, ka korupcija ir pozitīva parādība (0.8%).

Aplūkojot iegūtos rezultātus sīkākās sociāldemogrāfiskās grupās, atklājas, ka sievietes biežāk kā vīrieši ir norādījuši, ka korupcija ir negatīva parādība (attiecīgi 83.0% un 78.1%). Savukārt vīrieši ir izrādījušies ne tik strikti savā vērtējumā. Viņi biežāk kā sievietes uzskata, ka korupcija var būt gan negatīva, gan arī pozitīva parādība (attiecīgi 18.7% un 11.0%).

Sekojošā grafikā ir attēlotas respondentu atbildes uz jautājumu: “Kā Jūs vērtētu korupciju?” dažādās vecuma grupās.

Kā redzams grafikā, gados vecākie Latvijas iedzīvotāji caurmērā biežāk uzskata, ka korupcija ir negatīva parādība. Savukārt gados jaunākie nav tik kritiski savā vērtējumā. Viņi salīdzinoši biežāk ir norādījuši, ka tā var būt gan negatīva, gan arī pozitīva parādība.

Respondenti ar pamata izglītību (84.1%) biežāk kā aptaujātie ar vidējo vai augstāko izglītību (80.3%) ir norādījuši, ka korupcija ir negatīva parādība. Savukārt respondenti ar augstāko izglītību caurmērā biežāk ir atzīmējuši, ka korupcija var būt gan negatīva, gan arī pozitīva parādība (18.8%).

Aptaujas dalībnieku sniegtajās atbildēs atkarībā no tautības nav vērojamas būtiskas atšķirības ne savstarpēji, ne no kopējā atbilžu sadalījuma.

LR pilsoņi nedaudz biežāk kā nepilsoņi ir norādījuši, ka korupcija var būt gan negatīva, gan arī pozitīva parādība (attiecīgi 15.4% un 11.9%).

Valsts sektorā strādājošie biežāk kā privātajā sektorā strādājošie ir atzīmējuši, ka korupcija ir negatīva parādība (attiecīgi 82.6% un 78.4%). Savukārt 17.8% privātajā sektorā strādājošo uzskata, ka tā var būt gan negatīva, gan arī pozitīva parādība. Valsts sektorā strādājošo vidū šis rādītājs ir zemāks - 13.5%.

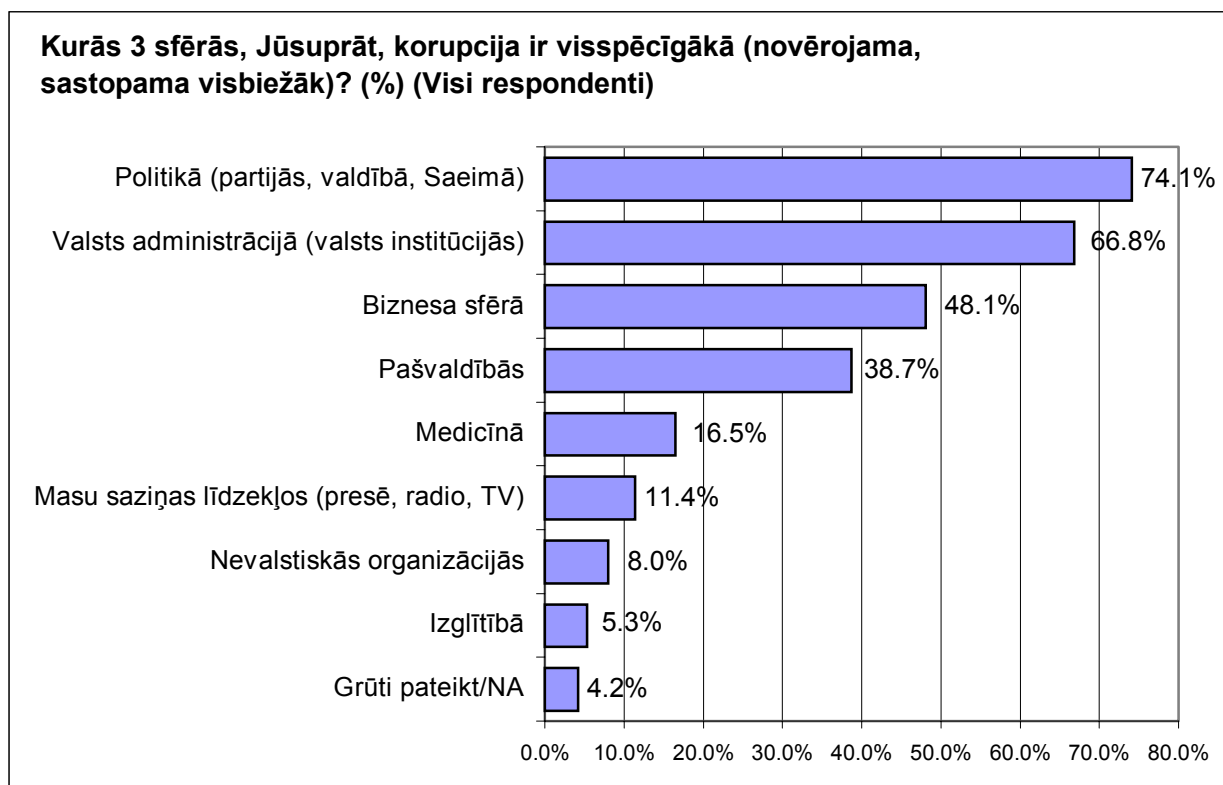
Strādnieki (84.0%) un pensionāri (89.1%) vidēji biežāk ir pauduši viedokli, ka korupcija ir negatīva parādība. Vadītāji, menedžeri (24.1%), uzņēmēji (26.8%) un māsaimnieces (30.0%) caurmērā biežāk uzskata, ka korupcija var būt gan negatīva, gan arī pozitīva parādība.

Latvijas iedzīvotāji ar vidēju (Ls43 – Ls84) ienākumu līmeni uz vienu ģimenes locekli mēnesī biežāk kā pārējo ienākumu grupu pārstāvji uzskata, ka korupcija ir negatīva parādība (84.8%). Interesanti, ka respondenti ar augstu ienākumu līmeni (virs Ls127) caurmērā biežāk uzskata, ka korupcija var būt gan negatīva, gan arī pozitīva parādība (33.3%).

Dažādos Latvijas reģionos un apdzīvotajās vietās (Rīga, cita pilsēta, lauki) dzīvojošo respondentu sniegtajās atbildēs nav vērojamas būtiskas atšķirības.

Sfēras, kurās korupcija ir visspēcīgākā

Aptaujas dalībniekiem tika uzdots jautājums par 3 sfērām, kurās, viņuprāt, korupcija ir visspēcīgākā. Respondenti varēja atzīmēt kādus no piedāvātajiem atbilžu variantiem (“*biznesa sfērā*”, “*valsts administrācijā (valsts institūcijās)*” u.c.) vai brīvi norādīt paši savējās atbildes.

Tā kā respondenti varēja atzīmēt 3 sfēras, kurās, viņuprāt, korupcija ir visspēcīgākā, tad atbilžu kopējā summa pārsniedz 100%.

Kā liecina grafikā atspoguļotie rezultāti, praktiski 3/4 jeb 74.1% aptaujāto uzskata, ka korupcija visbiežāk ir novērojama politikā. Tālāk minēšanas biežuma ziņā seko valsts administrācija (valsts institūcijas) (66.8%) un biznesa sfēra (48.1%). Salīdzinoši retāk ir minētas tādas sfēras kā nevalstiskās organizācijas (8.0%) un izglītība (5.3%).

Tā kā alternatīvu “citur” bija izvēlēties salīdzinoši ļoti neliels respondentu skaits (kopumā trīs: no tiem divi bija minējuši policiju, bet viens tiesu), tad šīs atbildes tika pievienotas atbildēm “*valsts administrācijā (valsts institūcijās)*”.

Tālāk sīkākās sociāldemogrāfiskās grupās tiks analizētas sešas aptaujas dalībnieku biežāk minētās sfēras, kurās, viņuprāt, korupcija ir visspēcīgākā.

To, ka korupcija ir ļoti izplatīta politikā (partijās, valdībā, Saeimā), kopumā ir norādījuši 74.1% aptaujāto. Biežāk šo sfēru ir norādījuši latvieši kā cittautieši (attiecīgi 76.1% un 71.6%) un LR pilsoņi kā nepilsoņi (attiecīgi 75.2% un 70.1%). Korupcijas izplatību politikā caurmērā biežāk ir atzīmējuši respondenti vecumā no 45 līdz 54 gadiem (77.1%), valsts sektorā strādājošie (78.5%), vadītāji, menedžeri (79.7%), kalpotāji (77.8%) un respondenti ar vidēji augstiem ienākumiem uz vienu ģimenes locekli mēnesī (Ls85 – Ls126) (78.9%).

Kopumā 66.8% aptaujāto ir norādījuši, ka korupcija visbiežāk ir novērojama valsts administrācijā (valsts institūcijās). Nedaudz biežāk kā sievietes to ir atzīmējuši vīrieši (attiecīgi 65.4% un 68.5%). Caurmērā biežāk valsts administrāciju ir minējuši gados vecāki respondenti (35 – 54 g.v.) (~71.5%), respondenti ar augstāko izglītību (72.9%), latvieši (71.3%), valsts sektorā strādājošie (73.1%), iestāžu vadītāji, menedžeri (83.8%), kalpotāji (73.7%) un bezdarbnieki (71.5%), aptaujas dalībnieki ar augstiem ienākumiem uz vienu ģimenes locekli mēnesī (virs Ls127) (73.7%), Vidzemē dzīvojošie (70.6%), kā arī citu Latvijas pilsētu (ne Rīgas) iedzīvotāji (69.0%).

Korupcijas izplatību biznesa sfērā ir minējuši 48.1% respondentu. Vidēji biežāk biznesa sfēru ir minējuši aptaujātie vecumā no 35 līdz 44 gadiem (52.0%), latvieši (54.1%), LR pilsoņi (52.3%), valsts sektorā strādājošie (51.1%), zemnieki (58.0%), respondenti ar zemiem (līdz Ls42) (58.3%) un augstiem (virs Ls127) (52.0%) ienākumiem, Kurzemē (67.8%), Zemgalē (55.3%) un Latgalē (51.6%) dzīvojošie, kā arī citu Latvijas pilsētu (ne Rīgas) (52.2%) un lauku (54.1%) iedzīvotāji.

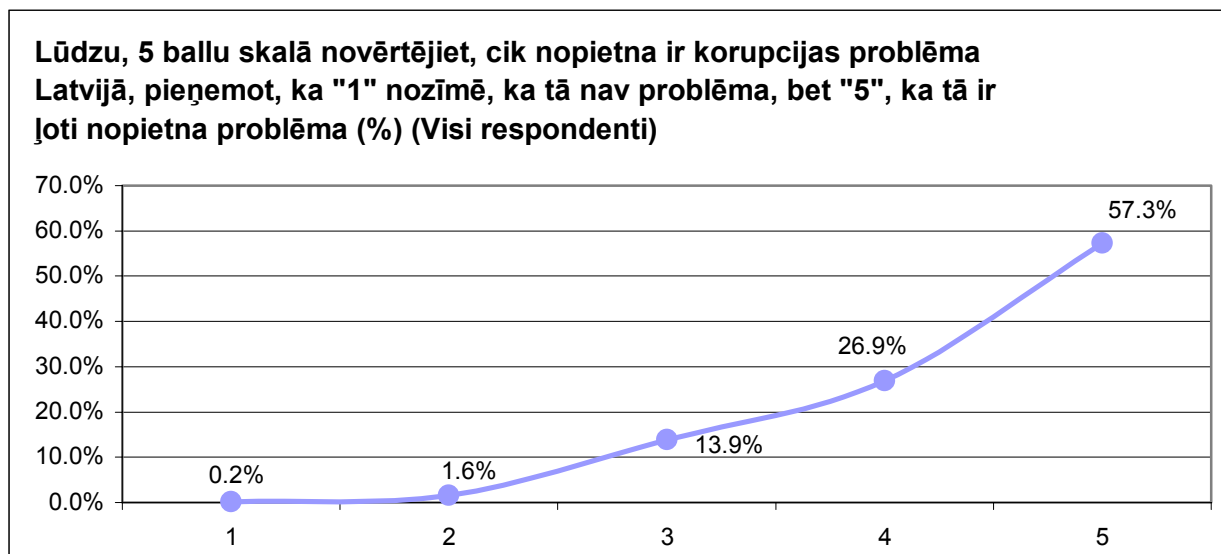
Korupcijas biežo novērojamību pašvaldībās ir kopumā atzīmējuši 38.7% Latvijas iedzīvotāju. Salīdzinoši biežāk to ir norādījuši respondenti vecumā no 35 līdz 44 gadiem (41.8%), aptaujātie ar augstāko izglītību (41.2%), cittautieši (42.3%), nepilsoņi (45.1%), valsts (41.7%) un arī privātajā (42.0%) sektorā strādājošie, zemnieki (46.0%), speciālisti (42.3%), strādnieki (42.3%), respondenti ar vidējiem (Ls43 – Ls84) ienākumiem (41.9%), Rīgā (43.6%) un Latgalē (44.6%) dzīvojošie.

To, ka korupcija ir izplatīta medicīnā, kopumā ir minējuši 16.5% aptaujas dalībnieku. Vidēji biežāk medicīnu ir norādījuši gados visvecākie respondenti (virs 55 g.v.) (20.6%), respondenti ar pamatizglītību (24.1%), nepilsoņi (20.5%), nestrādājošie (19.8%), pensionāri (22.5%) un māsasaimnieces (22.4%), kā arī Kurzemē (22.6%) un Zemgalē (21.3%) dzīvojošie.

Korupcijas izplatību masu saziņas līdzekļos (prese, radio, TV) kopumā ir norādījuši 11.4% Latvijas iedzīvotāju. Salīdzinoši biežāk tos ir minējuši gados visvecākie respondenti (virs 55 g.v.) (14.4%), nestrādājošie (17.1%), uzņēmēji (25.0%), pensionāri (17.3%) un bezdarbnieki (17.5%), kā arī laukos dzīvojošie (15.1%).

Viedoklis par korupcijas izplatību valstī

Latvijas iedzīvotājiem 5 ballu skalā tika lūgts novērtēt, cik nopietna ir korupcijas izplatība valstī, pieņemot, ka "1" nozīmē, ka tā nav problēma, bet "5", ka tā ir nopietna problēma.

Piezīme: 0.2% atbilst 2 respondentiem.

Aptaujā iegūtie rezultāti liecina, ka vairāk kā puse respondentu uzskata, ka korupcija Latvijā ir ļoti nopietna problēma (57.3%) un vairāk kā $\frac{1}{4}$, ka - tā ir nopietna problēma (26.9%), ko apliecina arī aprēķinātais aritmētiskais vidējais (4.3955)¹. Jāatzīmē, ka aptaujas dalībnieku viedoklis šajā jautājumā ir visai viengabalains (standarta deviācija jeb datu izkliede ir 0.8009)². Salīdzinoši tikai 0.2% respondentu ir norādījuši, ka korupcija valstī nav problēma un 1.6% ir aptaujāto ir atzīmējuši, ka tā ir neliela problēma.

Dati liecina, ka palielinoties respondentu vecumam, ir biežāk pausts viedoklis par korupciju kā ļoti nopietnu problēmu valstī.

Arī pieaugot aptaujas dalībnieku izglītības līmenim, ir biežāk norādīta korupcijas izplatība Latvijā. Tā, piemēram, respondentu vidū, kuriem ir pamata izglītība aprēķinātais aritmētiskais vidējais ir 4.1899, bet respondentu vidū, kuriem ir vidējā un augstākā izglītība tas ir augstāks - attiecīgi 4.4352 un 4.3725.

Caurmērā biežāk korupcijas lielo izplatību Latvijā ir minējuši skolnieki, studenti (4.5047) un strādnieki (4.4807).

Salīdzinoši biežāk kā citu ienākumu grupu pārstāvji korupciju kā nopietnu problēmu ir atzīmējuši respondenti ar vidējiem ienākumiem (Ls43 – Ls84) (4.4205).

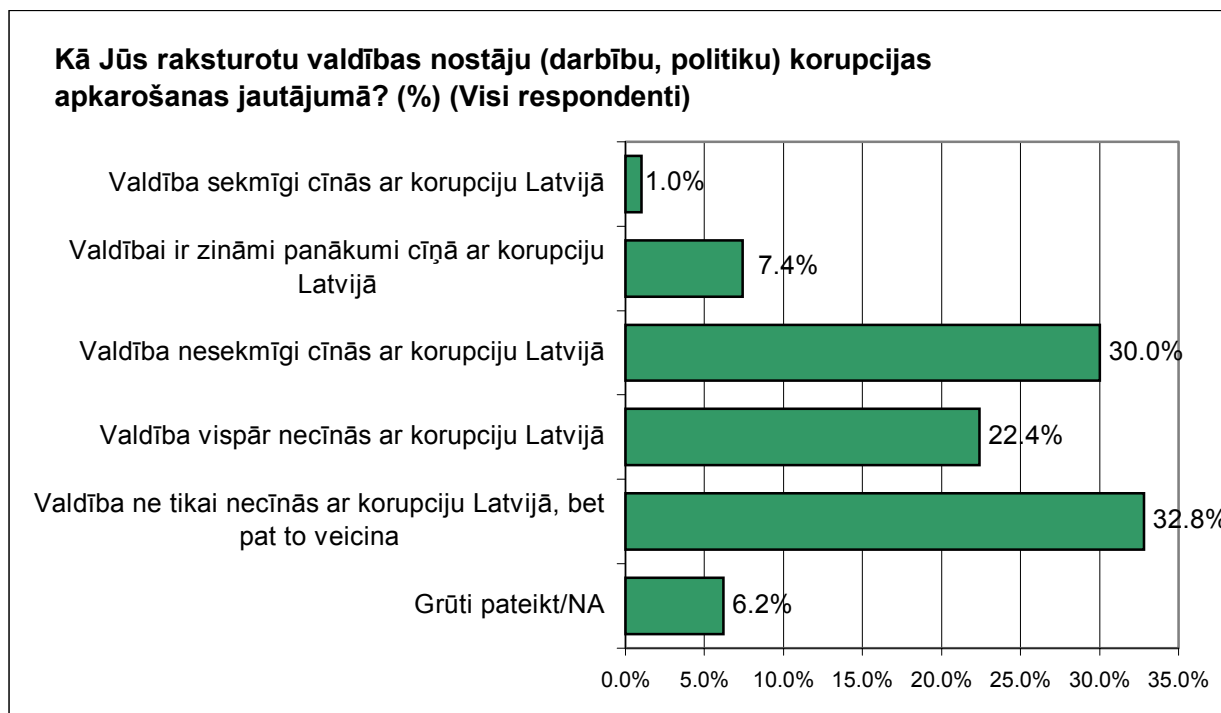
Rīdzinieki (4.5335) biežāk kā citu Latvijas pilsētu un lauku iedzīvotāji ir norādījuši uz korupcijas lielo izplatību valstī.

¹ Tā kā šajos jautājumos atbilžu sadalījums ir pēc 5 ballu skalas, datu interpretācijā ir lietderīgi izmantot aritmētisko vidējo rādītāju. Dotajā pētījumā "1" nozīmē, ka korupcija nav problēma, bet "5" – , ka tā ir ļoti nopietna problēma.

² Datu izkliede socioloģijā ir atsevišķu atbilžu variantu svārstības ap vidējo lielumu. Datu izkliedes rādītājs ļauj dziļāk izprast, cik viengabalains ir respondentu viedoklis (jo datu izkliedes rādītājs ir mazāks, jo viengabalaināks ir viedoklis).

Valdības nostāja korupcijas apkarošanas jautājumā

Respondentiem tika lūgts raksturot valdības nostāju korupcijas apkarošanas jautājumā. Aptaujas dalībnieki varēja savu viedokli paust secīgi izvietotā skalā, sākot no nostājas, ka “valdība sekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā” un beidzot ar viedokli, ka “valdība ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina”.

Piezīme: 1.0% atbilst 10 respondentiem.

Iegūtie rezultāti liecina, ka vispopulārākais Latvijas iedzīvotāju vidū ir izrādījies viedoklis, ka valdība ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina (32.8%). Gandrīz tikpat aptaujāto uzskata, ka valdība nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā (30.0%). Nedaudz vairāk kā 1/5 jeb 22.4% respondentu domā, ka valdība vispār necīnās ar korupciju Latvijā. Salīdzinoši viedokli par to, ka valdība sekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā ir pauduši tikai 1.0% Latvijas iedzīvotāju.

Vīriešu un sieviešu sniegtajās atbildēs nav vērojamas būtiskas atšķirības no kopējā sadalījuma.

Gados visjaunākie respondenti (18 – 24 g.v.) biežāk kā citu vecuma grupu pārstāvji ir atzīmējuši, ka valdība nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā (37.0%). Savukārt aptaujas dalībnieki vecumā no 35 līdz 44 gadiem caurmērā biežāk ir norādījuši uz to, ka valdība ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina to (41.9%).

Aplūkojot iegūtās atbildes dažādās izglītības grupās, atklājas, ka respondentu ar vidējo un augstāko izglītību sniegtajās atbildēs nav vērojamas nozīmīgas atšķirības no caurmēra rādītājiem. Aptaujas dalībnieki ar pamata izglītību biežāk kā pārējo izglītības grupu pārstāvji ir atzīmējuši, ka valdība nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā (37.4%).

Latvieši biežāk kā cittautieši ir minējuši, ka valdība nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā (attiecīgi 34.3% un 24.8%).

Nepilsoņi ir izrādījušies striktāki savos vērtējumos par valdības nostāju korupcijas apkarošanas jautājumā. Tā, piemēram, nepilsoņi biežāk kā LR pilsoņi norādījuši, ka valdība vispār necīnās ar korupciju Latvijā (attiecīgi 29.2% un 20.5%), kā arī, ka –

valdība ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina (attiecīgi 38.1% un 31.3%). Savukārt LR pilsoņi biežāk kā nepilsoņi ir atzīmējuši, ka valdība nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā (attiecīgi 32.2% un 23.0%).

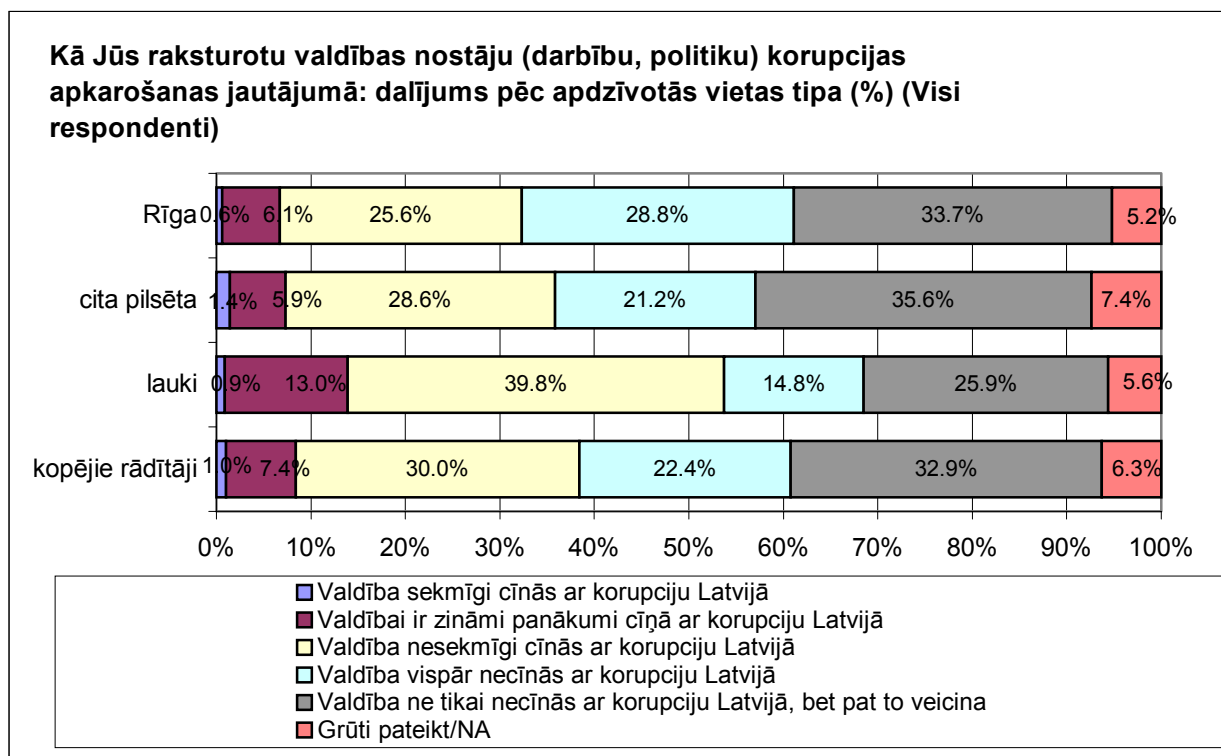
Nestrādājošie respondenti biežāk uzskata, ka valdība nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā (35.1%). Savukārt privātajā sektorā strādājošie nedaudz biežāk kā pārējo nodarbinātības sfēru pārstāvji ir minējuši, ka valdība ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina (35.5%).

To, ka valdībai ir zināmi panākumi cīņā ar korupciju caurmērā biežāk ir norādījuši zemnieki (16.7%) un uzņēmēji (12.2%). Pensionāri (37.4%) un skolnieki, studenti (34.0%) biežāk uzskata, ka valdība nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā. To, ka valdība vispār necīnās ar korupciju Latvijā, vidēji biežāk ir atzīmējuši strādnieki (29.7%) un vadītāji, menedžeri (27.8%). Savukārt viskritiskākie valdības nostājas vērtējumā ir izrādījušies speciālisti (41.4%) un bezdarbnieki (40.0%), kuri salīdzinoši biežāk ir norādījuši, ka valdība ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina.

Respondenti ar augstiem ienākumiem uz vienu ģimenes locekli mēnesī (virs Ls127) biežāk kā pārējo ienākumu grupu pārstāvji ir atzinuši, ka valdībai ir zināmi panākumi cīņā ar korupciju Latvijā (12.5%). Savukārt aptaujātie ar vidēji augstiem ienākumiem uz vienu ģimenes locekli mēnesī (Ls85 – Ls126) ir izrādījušies kritiskāki savā attieksmē pret valdības nostāju un salīdzinoši biežāk norādījuši, ka valdība ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina (38.1%).

Kurzemnieki caurmērā biežāk uzskata, ka valdība nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā (38.7%), bet rīdzinieki, ka - valdība vispār necīnās ar korupciju Latvijā (28.8%). Savukārt visskeptiskāko vērtējumu ir pauduši Zemgales iedzīvotāji, kuri vidēji biežāk ir atzīmējuši, ka valdība ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina (41.2%).

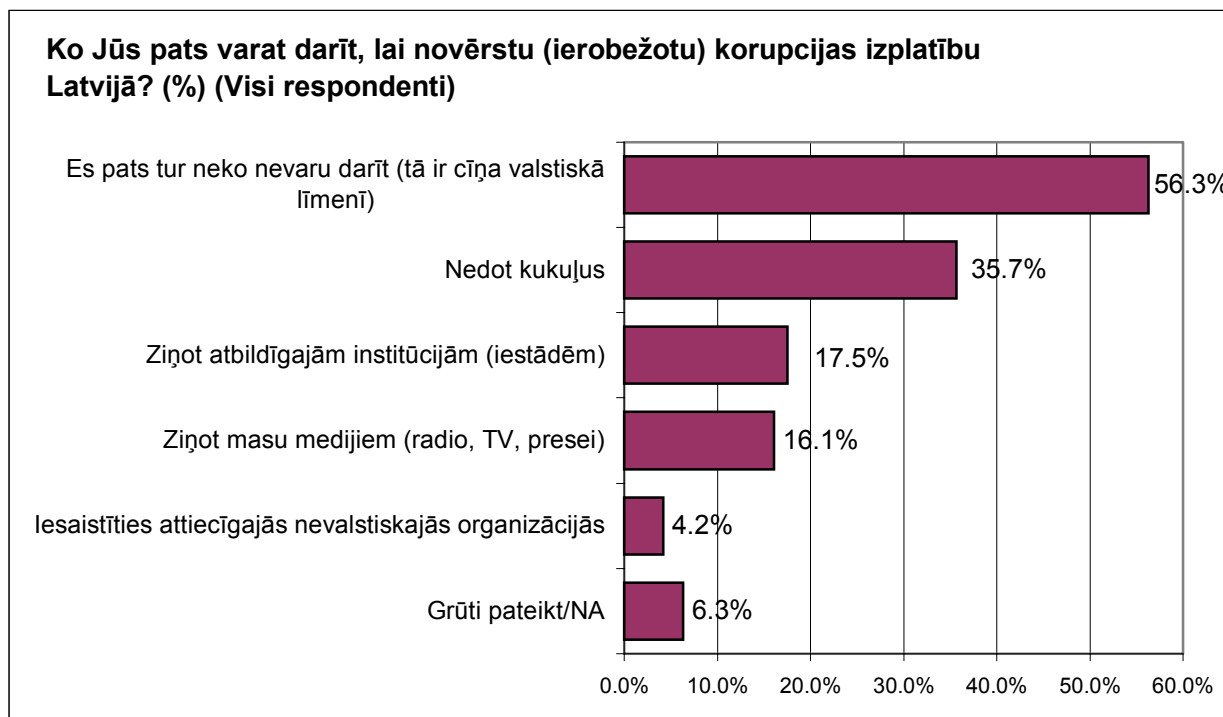
Sekojošā grafikā ir attēlotas respondentu atbildes uz jautājumu: “Kā Jūs raksturotu valdības nostāju (darbību, politiku) korupcijas apkarošanas jautājumā” atkarībā no apdzīvotās vietas tipa.

Kā redzams grafikā, rīdnieki biežāk kā citu Latvijas pilsētu un lauku iedzīvotāji ir norādījuši, ka valdība vispār necīnās ar korupciju Latvijā (28.8%). Savukārt lauku iedzīvotāji ir izrādījušies nedaudz pozitīvāk noskaņoti pret valdības darbību korupcijas apkarošanas jautājumā. Viņi retāk ir izvēlējušies striktākos viedokļus un biežāk kā Latvijas pilsētās (t. sk. Rīgā) dzīvojošie ir atzīmējuši, ka valdībai ir zināmi panākumi cīņā ar korupciju valstī (13.0%) un, ka - valdība nesekmīgi, taču cīnās ar korupciju Latvijā (39.8%).

Personīgā līdzdalība korupcijas izplatības novēršanā (ierobežošanā) Latvijā

Lai noskaidrotu aptaujas dalībnieku iespējamo līdzdalības pakāpi korupcijas izplatības novēršanā, viņiem tika uzdots jautājums: *“Ko Jūs pats varat darīt, lai novērstu (ierobežotu) korupcijas izplatību Latvijā?”*. Aptaujā tika uzdots atklātā tipa jautājums (t.i. respondentiem netika piedāvāti gatavi atbilžu varianti, bet viņi brīvi formulēja savas domas). Fiksējot respondentu sniegtās atbildes, tās tika apkopotas grupās, izmantojot iepriekš sagatavotu alternatīvu sarakstu.

Tā kā respondenti varēja atzīmēt vairākas darbības, kurās viņi paši var veikt korupcijas ierobežošanā Latvijā, tad atbilžu kopējā summa pārsniedz 100%.

Grafikā atspoguļotie rezultāti liecina, ka visbiežāk Latvijas iedzīvotāji ir minējuši, ka korupcijas novēršanā viņi paši neko nevar darīt, jo tā ir cīņa valstiskā līmenī (56.3%). Nedaudz vairāk kā 1/3 jeb 35.7% aptaujāto uzskata, ka, lai ierobežotu korupciju, viņi varētu nedot kukuļus. 17.5% aptaujāto domā, ka varētu ziņot atbildīgajām iestādēm, bet 16.1% aptaujāto – ka varētu ziņot masu medijiem. Salīdzinoši neliels respondentu skaits pieļauj iespēju, ka, lai cīnītos ar korupciju, viņi varētu iesaistīties attiecīgajās nevalstiskajās organizācijās (4.2%).

Vīriešu un sieviešu sniegtajās atbildēs nav vērojamas būtiskas atšķirības ne savstarpēji, ne arī no kopējā atbilžu sadalījuma.

Respondenti vecumā no 25 līdz 54 gadiem (it īpaši vecumā no 35 līdz 44 gadiem (61.3%)) vidēji biežāk ir pauduši uzskatu, ka viņi paši korupcijas ierobežošanā neko nevar darīt. Savukārt gados visvecākie aptaujas dalībnieki biežāk kā pārējo vecuma grupu pārstāvji ir norādījuši, ka viņi varētu nedot kukuļus (40.4%) un ziņot atbildīgajām iestādēm (23.3%).

Aptaujātie ar pamata izglītību caurmērā biežāk ir izteikuši gatavību par korupcijas gadījumiem ziņot atbildīgajām institūcijām (21.0%).

Latvieši biežāk kā cittautieši ir spējuši nosaukt darbības, kuras viņi varētu veikt korupcijas ierobežošanā Latvijā. Tā, piemēram, latvieši biežāk ir minējuši, ka varētu nedot kukuļus, ziņot atbildīgajām iestādēm vai masu medijiem. Savukārt cittautieši ir biežāk atzīmējuši, ka cīņā ar korupciju viņi paši neko nevar darīt (59.9%).

Līdzīgi arī LR pilsoņi biežāk kā nepilsoņi ir minējuši darbības, kuras viņi varētu veikt korupcijas ierobežošanā Latvijā, bet 63.8% nepilsoņu ir norādījuši, ka cīņā ar korupciju viņi paši neko nevar darīt, jo tā ir cīņa valstiskā līmenī.

Valsts sektorā strādājošie biežāk kā privātajā sektorā strādājošie un nestrādājošie respondenti ir minējuši, ka, lai ierobežotu korupciju, viņi varētu ziņot atbildīgajām institūcijām (20.8%) vai masu medijiem (21.5%).

Kalpotāji caurmērā biežāk ir pauduši uzskatu, ka, lai ierobežotu korupciju, viņi varētu ziņot masu medijiem (24.5%). To, ka varētu nedot kukuļus vidēji biežāk ir norādījuši zemnieki (54.6%) un pensionāri (42.9%). Skolnieki un studenti salīdzinot ar citām nodarbinātības grupām ir izteikuši lielāku gatavību iesaistīties attiecīgajās nevalstiskajās organizācijās (9.6%). Uzņēmēji (69.2%), mājsaimnieces (60.6%) un bezdarbnieki (61.6%) caurmērā biežāk ir atzīmējuši, ka cīņā ar korupciju viņi paši neko nevar darīt.

Aplūkojot atbilžu sadalījumu dažādās ienākumu grupās, redzams, ka Latvijas iedzīvotāji ar zemiem (līdz Ls42) ienākumiem caurmērā biežāk ir norādījuši, ka viņi varētu nedot kukuļus (39.8%). Savukārt respondenti ar augstiem ienākumiem (virs Ls127) vidēji biežāk ir pieļāvuši iespēju, ka cīņā ar korupciju viņi varētu iesaistīties nevalstiskās organizācijās (10.5%), taču arī biežāk kā citu ienākumu grupu pārstāvji minējuši, ka tā ir cīņa valstiskā līmenī (pats tur neko nevaru darīt) (66.0%).

Rīgas iedzīvotāji salīdzinoši biežāk ir minējuši, ka cīņa ar korupciju ir jāveic valstiskā līmenī (pats tur neko nevaru darīt) (64.4%). Zemgales iedzīvotāji caurmērā biežāk ir pauduši uzskatu, ka varētu nedot kukuļus (42.2%) un ziņot atbildīgajām iestādēm (22.4%). Savukārt Latgalē dzīvojošie biežāk ir norādījuši, ka varētu nedot kukuļus (45.8%) un ziņot masu medijiem (21.9%).

Laukos dzīvojošie respondenti salīdzinot ar Latvijas pilsētu iedzīvotājiem (arī Rīgas) biežāk kā korupcijas ierobežošanas iespēju ir minējuši kukuļu nedošanu (44.4%).

Aptaujā izmantotā anketa

Jautājumi par korupciju

1. Kā Jūs vērtētu korupciju: (iespējams viens atbildes variants)

Korupcija ir negatīva parādība	1
Korupcija var būt gan negatīva, gan arī pozitīva parādība	2
Korupcija ir pozitīva parādība	3
Grūti pateikt/NA	8

2. Kurās 3 sfērās, Jūsaprāt, korupcija ir visspēcīgākā (novērojama, sastopama visbiežāk)?

Biznesa sfērā	1
Valsts administrācijā (valsts institūcijās)	2
Pašvaldībās	3
Nevalstiskās organizācijās	4
Masu saziņas līdzekļos (presē, radio, TV)	5
Politikā (partijās, valdībā, Saeimā)	6
Medicīnā	7
Izglītībā	8
Citur (nosaukt).....	9
Grūti pateikt/NA	98

3. Latvijas sabiedrībā pastāv dažādi viedokļi par korupcijas izplatību valstī. Vieni uzskata, ka tā ir nopietna problēma citi, ka tā nav problēma. Lūdzu, 5 ballu skalā novērtējiet, cik nopietna, Jūsaprāt, ir korupcijas problēma Latvija, pieņemot, ka "1" nozīmē, ka tā nav problēma, bet "5", ka tā ir ļoti nopietna problēma.

Nav problēma

Ļoti nopietna problēma

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. Kā Jūs raksturotu valdības nostāju (darbību, politiku) korupcijas apkarošanas jautājumā? (iespējams viens atbildes variants)

Valdība sekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā	1
Valdībai ir zināmi panākumi cīņā ar korupciju Latvijā	2
Valdība nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā	3
Valdība vispār necīnās ar korupciju Latvijā	4
Valdība ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina	5
Grūti pateikt/NA	8

5. Ko Jūs pats varat darīt, lai novērstu (ierobežotu) korupcijas izplatību Latvijā? (iespējami vairāki atbilžu varianti)

Nedot kukuļus	1
Iesaistīties attiecīgajās nevalstiskajās organizācijās	2
Ziņot atbildīgajām institūcijām (iestādēm)	3
Ziņot masu medijiem (radio, TV, presei)	4
Es pats tur neko nevaru darīt (tā ir cīņa valstiskā līmenī)	5
Cits (nosaukt).....	6
Grūti pateikt/NA	8